

Tandheelkunde zet stempel op postzegels 1. Door de jaren heen

Werden brieven in de zestiende eeuw verstuurd met een postkoets en later per stadsbezorgingspost, na uitgifte van de eerste officiële postzegel (1840 in Engeland, 1852 in Nederland) werden alle brieven voorzien van een postzegel, voortaan overal aan huis bezorgd. De opkomst van moderne communicatiemiddelen, zoals internet, heeft een sterke terugloop van het briefverkeer veroorzaakt en dus ook van het totaal aantal vervaardigde postzegels (de oplages). Bovendien is ook elektronische afstempeling zonder postzegel ingevoerd. Toch worden nog elk jaar wereldwijd vrij veel verschillende zegels uitgegeven, maar vrij weinig verbeelden de tandheelkunde. Tussen 1960 en 2010 werden wereldwijd ongeveer 350 zegels (in vele miljoenen oplages) met een tandheelkundige achtergrond uitgegeven. Toch een flink aantal om een serie te schrijven over postzegels die een verbinding hebben met de tandheelkunde.

Dat reeds in een vroeg stadium een tandarts was betrokken bij uitgifte van een postzegel is zeer bijzonder. In de Verenigde Staten waren voor de officiële uitgifte van zegels enkele postmeesters werkzaam, waaronder William Frederick Palmer die postmeester, musicus en 'surgical and mechanical dentist' was en in Brattleboro (Vermont) woonde. Hij liet in 1845 als een van de eersten 500 postzegels drukken, die echter in 1847 na de oprichting van de Amerikaanse Posterijen vernietigd moesten worden. Hieraan zijn 32 losse zegels ontkomen en deze hebben tegenwoordig een aanzienlijke waarde (afb. 1).

Het zou een eeuw duren voordat er weer een postzegel werd uitgegeven die binding heeft met de tandheelkunde. In 1949 gaf Brazilië een zegel uit met het portret van Joaquim José da Silva Xavier (1746-1792), ook wel genoemd 'tiradentes' ofwel 'tandentrekker' (afb. 2). Hij trok het land rond voor tandheelkundige behandelingen en werd in zijn latere leven de leider van de Braziliaanse bevrijdingsbeweging die streed tegen de Portugese overheersing. In 1792 werd hij geëxecuteerd. Zijn sterfdag is in Brazilië een nationale feestdag. Later werden overigens meerdere zegels van hem uitgegeven.

Naast deze postzegels, waarvan de historische achtergronden een min of meer een toevallige relatie met de tandheelkunde hebben, werden er vanaf de jaren 1950 zegels uitgegeven die meer aandacht hadden voor de diverse aspecten van de tandheelkunde. Van personen zoals Fauchard (ook wel de vader van de moderne tandheelkunde genoemd), van tandheelkundige congressen (zoals FDI en diverse nationale congressen), van jubilea van tandheelkundige instellingen, van tandheelkundige behandelingen, van preventie, over humor en natuurlijk van tandartsen die zich op bepaalde gebieden buiten de tandheelkunde hadden onderscheiden (politiek, sport, kunst en hobby). Voor-

al bij de op preventie en behandeling gerichte zegels heeft Nederland zich van zijn beste kant laten zien. De zegel van het Ivoeren Kruis uit 2010 ligt nog vers in het geheugen (afb. 3), de uit 1954 stammende kinderzegel was de eerste echte tandheelkundige zegel in de wereld (afb. 4) en de postzegel van een beker met 2 tandenborstels uit 1999 is ook duidelijk (afb. 5). De kinderzegel met behandeling uit 1984 is vooral humoristisch door het opschrift "Als ik niet huil krijg ik dan een snoepje" (afb. 6).

De in 1977 uitgegeven zegel met tanden, spiegel en sonde, ter gelegenheid van 100 jaar tandheelkundig onderwijs in Utrecht is de meest bekende Nederlandse tandheelkundige zegel en was in het jaar van uitgifte ook de zegel met de grootste oplage (10.131.000 stuks) (afb. 7). Wat zeker ook genoemd moet worden, is dat er enkele persoonlijke zegels zijn uitgegeven, zoals het Tandheelkundig Genootschap een zegel in een beperkte oplage liet vervaardigen met een anoniem schilderij dat een tandheelkundige behandeling rond 1550 verbeeld (2007) (afb. 8a en b).

Literatuur

* Loevy HT, Kowitz AA. Dentistry on stamps. Chicago: K&L Publishing, 1990.

Bron

D.J. Schutte

Datum van acceptatie: 16 november 2016

Adres: D.J. Schutte, Duinweg 21, 4325 EW Renesse

djschutte@zeelandnet.nl

